

THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS REGARDING THE RIGHTS OF SHAREHOLDERS IN JOINT STOCK COMPANIES

Valentina REVENCO

PhD student, University of European Political and Economic Studies „Constantin Stere”,

Chisinau, Republic of Moldova

e-mail: revencuv@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0001-9341-4840>

Joint-stock companies represent one of the most complex legal forms of business organization. In such a structure, shareholders play an essential but indirect role in the administration of the company. Although they are not directly involved in the company's daily activities, they hold certain rights and responsibilities that significantly influence the strategic decisions and overall direction of the business. These strategic decisions have a profound impact on the long-term direction and development of the company. Another significant aspect is the influence exerted by majority shareholders, who hold substantial shares and, therefore, may have considerable control over the company's decisions. They can dictate certain strategic directions, negotiate alliances and partnerships, and, in some cases, even determine changes in corporate policy. An additional relevant aspect of the shareholders' role is the balance between the interests of majority and minority shareholders. In many jurisdictions, legislation provides protections for minority shareholders to prevent abuses by those holding majority stakes. Through their participation in general assemblies and by exercising their voting rights, minority shareholders can contribute to the transparency and accountability of the company's management. Shareholders are entitled to participate in the economic benefits generated by the company, primarily in the form of dividends. Additionally, shareholders can obtain economic benefits by selling their shares on the capital market if their value has increased over time. The value of shares is influenced by the company's performance and investors' perception of its future, thus providing shareholders with an incentive to support efficient company management.

Keywords: share, joint-stock company, shareholder, dividend, profit.

ASPECTE TEORETICE ȘI LEGALE PRIVIND DREPTURILE ACȚIONARILOR ÎN SOCIETĂȚILE PE ACȚIUNI

Societățile pe acțiuni reprezintă una dintre cele mai complexe forme de organizare juridică a afacerilor. Într-o astfel de structură, acționarii joacă un rol esențial, dar indirect, în administrarea companiei. Un alt aspect semnificativ este influența exercitată de acționarii majoritari, care dețin pachete substanțiale de acțiuni și, prin urmare, pot avea un control considerabil asupra deciziilor companiei. Un alt aspect relevant în rolul acționarilor este echilibrul dintre interesele acționarilor majoritari și ale celor minoritari. În multe jurisdicții, legislația oferă protecții pentru acționarii minoritari pentru a preveni abuzurile din partea celor care dețin pachete majoritare. Prin implicarea în adunările generale și prin exercitarea dreptului de vot, acționarii minoritari pot contribui la transparența și responsabilitatea în gestionarea companiei. Acționarii au dreptul de a participa la beneficiile economice generate de companie, în principal sub forma dividendelor. În plus, acționarii pot obține beneficii economice și prin vânzarea acțiunilor lor pe piața de capital, în cazul în care valoarea acestora a crescut în timp. Valoarea acțiunilor este influențată de performanța companiei și de percepția investitorilor asupra viitorului său, oferind astfel acționarilor un stimulent pentru a sprijini o administrare eficientă a companiei.

Cuvinte-cheie: acțiune, societate pe acțiuni, acționar, dividend, profit.

ASPECTS THÉORIQUES ET JURIDIQUES DES DROITS DES ACTIONNAIRES DANS LES SOCIÉTÉS ANONYMES

Les sociétés par actions sont l'une des formes les plus complexes d'organisation juridique des entreprises. Dans une telle structure, les actionnaires jouent un rôle essentiel mais indirect dans l'administration de l'entreprise. Un autre aspect significatif est l'influence exercée par les actionnaires majoritaires, qui détiennent des participations substantielles et peuvent donc avoir un contrôle considérable sur les décisions de l'entreprise. Un autre aspect important du rôle des actionnaires est l'équilibre entre les intérêts des actionnaires majoritaires et minoritaires. Dans de nombreuses juridictions, la législation prévoit des protections pour les actionnaires minoritaires afin d'empêcher les abus de la part de ceux qui détiennent des participations majoritaires. En participant aux assemblées générales et en exerçant leur droit de vote, les actionnaires minoritaires peuvent contribuer à la transparence et à la responsabilité dans la gestion de l'entreprise. Les actionnaires ont le droit de participer aux avantages économiques générés par l'entreprise, principalement sous forme de dividendes. De plus, les actionnaires peuvent également obtenir des avantages économiques en vendant leurs actions sur le marché des capitaux, si leur valeur a augmenté au fil du temps. La valeur des actions est influencée par la performance de l'entreprise et la perception qu'ont les investisseurs de son avenir, incitant ainsi les actionnaires à soutenir une gestion efficace de l'entreprise.

Mots-clés: action, société anonyme, actionnaire, dividende, bénéfice.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВ АКЦИОНЕРОВ В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ

Акционерные общества представляют собой одну из наиболее сложных форм юридической организации бизнеса. В такой структуре акционеры играют важную, но косвенную роль в управлении компанией. Еще одним существенным аспектом является влияние мажоритарных акционеров, которые владеют значительными пакетами акций и, следовательно, могут иметь значительный контроль над решениями компании. Не менее важным остается и роль акционеров в обеспечении баланса интересов мажоритарных и миноритарных акционеров. Во многих юрисдикциях закон обеспечивает защиту миноритарных акционеров для предотвращения злоупотреблений со стороны тех, кто владеет контрольным пакетом акций. Участвуя в общих собраниях и используя право голоса, миноритарные акционеры могут способствовать прозрачности и подотчетности управления компанией. Акционеры имеют право участвовать в экономических выгодах, создаваемых обществом, главным образом в виде дивидендов. Помимо этого, акционеры также могут получить экономические выгоды, продав свои акции на рынке капитала, если их стоимость со временем увеличилась. На стоимость акций влияют результаты деятельности компании и восприятие инвесторами ее будущего, что дает акционерам стимул поддерживать эффективное управление компанией.

Ключевые слова: акция, акционерное общество, акционер, дивиденд, прибыль.

Introducere

În sensul Legii privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997, acționarul este definit drept persoana care a devenit proprietar al unei sau mai multor acțiuni ale societății în modul stabilit de prezenta lege și de alte acte normative. Calitatea de acționar se obține odată cu dobândirea dreptului de proprietate asupra acțiunilor și încetează odată cu pierderea acestui drept [1]. Un acționar este o persoană (fizică sau juridică) care deține acțiuni în so-

cietatea pe acțiuni. Prin natura sa, acționarul poate fi privit drept un investitor.

Potrivit legislației în vigoare, acționarii sunt separați legal de societatea în sine, aceștia nu sunt responsabili pentru datoriile corporative; răspunderea acestora este limitată la valoarea neplătită a acțiunilor, or Societatea pe acțiuni are personalitate juridică distinctă de acționar. Fiecare acțiune a unui anumit tip de societate (obișnuită sau privilegiată) conferă fiecărui proprietar de acțiuni de același tip aceleași drepturi [2].

Idei și discuții

Din perspectiva legislației Republicii Moldova, acționari pot fi persoane fizice și juridice naționale, apatrizi, state străine și din organizații internaționale. De asemenea, autoritățile publice centrale și locale au dreptul de a fi acționari în societățile pe acțiuni, exercitându-și drepturile și obligațiile în corespundere cu Legea privind societățile pe acțiuni, cu alte acte legislative și cu statutul societății pe acțiuni. Pe lângă calitatea de proprietar al acțiunilor, acționarilor le revin și anumite drepturi prevăzute de lege. Respectarea drepturilor acționarilor reprezintă prin raționament intrinsec, un principiu și o obligație fundamentală și imperativă pentru oricare administrație a societății pe acțiuni.

Atunci când abordăm subiectul drepturilor acționarilor este important să reținem că acestea sunt uniforme pentru toți deținătorii de acțiuni, dar totodată existând anumite derogări, ținându-se cont de numărul de acțiuni deținute de fiecare acționar în parte sau grup de acționari. Ca urmare, doctrina juridică și legislația care reglementează domeniul drepturilor acționarilor, statuează că problematica dată este guvernată de două principii:

- principiul egalității de tratament între acționarii care dețin acțiuni de aceeași clasă;

- principiul indivizibilității acționarilor în sensul că una și aceeași persoană poate să valorifice drepturile derivate din acțiuni, chiar dacă acestea sunt proprietate a mai multor persoane. Astfel, art. 20 alin. (2) din Legea nr. 1134/1997 prevede că, dacă o singură acțiune aparține câtorva persoane, față de societate aceste persoane sunt considerate drept un singur acționar și ele își pot exercita drepturile printr-un reprezentant unic.

La nivel internațional Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică asigură bunele practici ale guvernantei corporative care, pe lângă asigurarea stabilității financiare a societăților comerciale la nivel mondial, are drept scop asigurarea dreptului acționarilor și

respectarea acestora, precum și tratamentul echitabil al tuturor acționarilor, inclusiv a celor minoritari și străini [3].

Codul de guvernanță corporativă, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, determină imperativ că guvernanta corporativă a unei societăți pe acțiuni trebuie să asigure un tratament echitabil acționarilor minoritari și celor minoritari toți acționarii trebuie să aibă egala oportunitate de a-și apăra drepturile și interesele violate și, ca efect, prevede următoarele drepturi fundamentale ale acționarilor [4]:

1. Acționarii au dreptul să participe și să fie suficient de bine informați asupra deciziilor privind schimbările fundamentale din cadrul societății, cum ar fi: modificarea statutului, precum și alte documente care asigură administrarea și conducerea societății, plasarea acțiunilor suplimentare, încheierea de către societate a tranzacțiilor extraordinare și/sau de proporții.

2. Acționarii trebuie să dețină posibilitatea să participe efectiv la vot în cadrul adunărilor generale ale acționarilor, precum și să fie informați cu privire la regulamentele și procedurile de votare în cadrul adunărilor acționarilor.

3. Acționarii au dreptul de acces la informațiile privind structura capitalului societății, aranjamentele în care este implicată societatea.

4. Facilitarea exercitării dreptului de proprietate de către toți acționarii, inclusiv de cei instituționali etc.

În concluzie, conform normelor și practicilor descrise mai sus, considerăm că drepturile acționarilor ar putea fi completate cu următoarele (luându-se în vedere opinia autoarei Gherghina Ștefan Cristina):

- metode sigure de înregistrare, transfer și transmitere a dreptului de proprietate asupra acțiunilor pe care le dețin;

- obținerea informațiilor relevante privind activitatea societății;

- participarea și utilizarea dreptului la vot în cadrul adunărilor generale ale acționarilor;

- alegerea și înlăturarea membrilor consiliului de administrare al societății;

- obținerea unei cote-părți din profitul societății, exprimat prin plata dividendelor. [5]

Ținând cont de principiile impuse de guvernanta corporativă, precum și de tendința Republicii Moldova de a armoniza legislația națională *acquis-ului european*, în legislația națională se identifică drepturile acționarilor, prevăzute de Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 și Codul de guvernanta corporativă aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, nr. 67/10 din 24.12.2015. Ca urmare, drepturile acționarilor sunt protejate de legislația națională și internațională, inclusiv de Legea privind societățile pe acțiuni și regulamentele pieței de capital. La rândul său, Codurile de guvernanta corporativă, elaborate și aprobate de societăți, stipulează practici și principii pentru a asigura transparența, responsabilitatea și echitatea în relația dintre companie și acționarii săi. Conform prevederilor Legii nr. 1134/1997, și a conținutului doctrinar, drepturile acționarilor pot fi clasificate în două categorii: drepturile patrimoniale și drepturile nepatrimoniale.

Categoria drepturilor patrimoniale ale acționarilor cuprinde:

- *dreptul la dividendele anunțate în corespundere cu clasele și proporțional numărului de acțiuni care aparține acționarului*, art. 21 alin. (1) lit. d) Legea nr. 1134/1997;

Dividendul reprezintă o cotă-parte din profitul net al societății, care se repartizează între acționari în corespundere cu clasele și proporțional numărului de acțiuni care le aparțin. [6]

Societatea are dreptul să plătească acționarilor dividende intermediare (trimestriale și semestriale) și anuale pe acțiunile aflate în circulație. Or, conform prevederilor legii, societatea nu are dreptul să achite dividende pentru acțiunile plasate nerăscumpărate. n mod evident, hotă-

rârea cu privire la plata dividendelor anuale se ia de către adunarea generală a acționarilor la propunerea consiliului societății. Plata dividendelor intermediare se face în temeiul deciziei consiliului societății. Este de remarcat faptul că achitarea dividendelor către acționari rezultă din situația când societatea a înregistrat profit, or societatea nu va fi în drept să ia hotărâre privind plata dividendelor când: (i) la data luării hotărârii cu privire la plata dividendelor, societatea este insolubilă sau plata dividendelor va duce la insolabilitatea ei și (ii) dacă valoarea activelor nete, conform ultimului bilanț al societății, este mai mică decât capitalul ei social sau va deveni mai mică în urma plății dividendelor [7].

În statele cu o legislație ce prevede o reală protecție a acționarilor minoritari, cum ar fi Statele Unite, Marea Britanie, Olanda, Germania dividendele sunt deseori rezultatul presiunii exercitate de acționarii minoritari asupra managerilor și asupra acționarilor majoritari privind distribuirea profitului. Acționarii majoritari, interesați în obținerea de capitaluri suplimentare, aleg să plătească dividende pentru a stabili sau a consolida o reputație de tratament rezonabil al acționarilor minoritari. Distribuirea de dividende nu este, deci, numai un scop în sine, ci și un mijloc pentru atingerea unor astfel de obiective (de genul reputației), fie ale acționarilor majoritari, fie ale societății.

- *dreptul de a înstrăina acțiunile care îi aparțin, de a le pune în gaj sau în administrare fiduciară*, art. 21 alin. (1) lit. e).

După cum am menționat, dreptul de proprietate asupra acțiunilor aparține acționarilor. Respectiv, tot ce rezultă din integritatea atributelor dreptului de proprietate (folosință, administrare și posesie) se aplică și în cazul acțiunilor, acest drept urmând a fi transferat, gajat, sau trecut chiar și asupra succesorilor. Dreptul de proprietate asupra acțiunilor se transmite diferit în dependență de tipul și clasa acestora. Doctrina dreptului comercial admite

că acțiunile fac parte din categoria titlurilor de credit, dar datorită faptului că nu au toate caracterile titlurilor de credit, se consideră că ele nu sunt titluri de credit perfecte, ci titluri speciale, denumite corporative, societare sau de participațiune [8].

Beneficiind de drepturile prevăzute de art. 21 alin. (1) lit. e) a Legii nr. 1134/1997, reținem că legea dată impune respectarea de către acționari a câtorva condiții pentru tranzacționarea acțiunilor:

- acțiunile care urmează a fi înstrăinate trebuie să fie liber negociabile, lipsite de orice grevare și plătite integral;

- în cazul unei emisii suplimentare de acțiuni, adresate publicului, care va fi precedată de tranzacționare (înstrăinare), admiterea va avea loc numai după încheierea perioadei de subscriere.

Astfel, în vederea protejării drepturilor și intereselor acționarilor, investitorilor, precum și ale societății, actul constitutiv al societății va cuprinde reglementări speciale privind condițiile de înstrăinare a acțiunilor.

În concluzie, se evidențiază că acționarul este liber în decizia aferentă înstrăinării, ținând cont de particularitățile stabilite de statutul societății, or, unul din drepturile acționarilor conform Legii nr. 1134/1997, este să înstrăineze acțiunile ce-i aparțin în modul stabilit de statut (art. 21 alin. (1) lit. e)). În context, se evidențiază art. 12 din Legea nr. 1134/1997 care reglementează plasarea, circulați și anularea valorilor mobiliare [9].

- dreptul de a cere societății să i se achiziționeze acțiunile în cazurile prevăzute de Legea nr. 1134/1997, art. 21 alin. (1) lit. f).

Acționarul are dreptul să ceară achiziționarea acțiunilor pe care la deține în cazurile prevăzute de lege sau de statutul societății. În conformitate cu prevederile Legii privind societățile pe acțiuni în vederea protejării drepturilor lor, societatea este obligată să achiziționeze la ce-

rearea acționarilor minoritari, iar în următoarele cazuri:

- operării în statutul societății a unor modificări ce limitează drepturile acționarilor;

- convertirii acțiunilor de o clasă în altă clasă;

- efectuării de către societate a unei tranzacții de proporții sau a unei tranzacții cu conflict de interese;

- reorganizării societății, potrivit hotărârii generale a acționarilor;

- neadoptării, la cererea acționarilor, a hotărârii de conformare a societății prevederilor privind reducerea capitalului social, reorganizarea societății, dizolvarea societății în cazul când societatea, la expirarea a trei ani financiari, cu excepția primului an financiar, înregistrează valoarea activelor nete, mai mică decât valoarea capitalului social. Prețul de achiziționare a acțiunilor este stabilit în conformitate cu prevederile art. 23 alin. (1) din Legea privind piața de capital nr. 171/2012. În cazul în care nu pot fi aplicate prevederile art. 23 alin. (1) din Legea privind piața de capital, prețul de răscumpărare va fi egal cu valoarea activelor nete ce revine unei acțiuni, conform ultimei situații financiare a emitentului, calculată de societatea de audit sau, în cazul în care societatea nu este supusă controlului de audit obligatoriu, de comisia de cenzori. Răscumpărarea acțiunilor are loc numai după producerea evenimentului ce a condiționat răscumpărarea. În cazul reorganizării societății prin fuziune, răscumpărarea are loc până la eliberarea de către Comisia Națională a Pieței Financiare a autorizației de reorganizare. Legea privind societățile pe acțiuni prevede imperativ că acționarul nu este în drept să ceară răscumpărarea acțiunilor ce îi aparțin în cazul în care adunarea generală a acționarilor adoptă hotărârea privind dizolvarea societății.

În altă ordine de idei, în contextul prevederilor art. 21 alin. (1) lit. i) în coroborare cu art. 24 din Legea nr. 1134/1997, acționarul minoritar este în drept să ceară răscumpărare a

acțiunilor obținute contra bonuri patrimoniale. După cum rezultă din textul legii, acționarul minoritar care a obținut acțiunile contra bonuri patrimoniale sau succesorul de drept al acestuia are dreptul să ceară oricând persoanei care deține, de sine stătător sau în comun cu persoanele sale afiliate, mai mult de 90% din volumul total de acțiuni cu drept de vot ale unei societăți (acționar majoritar) ca aceasta să-i cumpere acțiunile, cu respectarea legii privind piața de capital. Răscumpărarea acțiunilor în condițiile prevăzute de art. 24 din Legea nr. 1134/1997 are loc prin transferul direct al dreptului de proprietate la registrator, urmare a achitării de către acționarul majoritar a prețului acțiunilor acceptat de către acționarul minoritar, în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare de la acceptarea prețului. Acționarul majoritar este în drept să refuze achiziționarea acțiunilor cu drept de vot a acționarului minoritar în cazul în care acțiunile deținute de către ultimul sunt grevate cu obligații.

- *dreptul de a primi o parte din bunurile societății în cazul lichidării acesteia*, art. 21 alin. (1) lit. g).

Societatea pe acțiuni se dizolvă și se lichidează potrivit regulilor generale referitoare la dizolvarea și lichidarea societăților comerciale și regulilor speciale prevăzute de lege pentru această formă de societate. [10] Cauzele de dizolvare a societății pe acțiuni sunt cele comune prevăzute de art. 223 din Codul civil al Republicii Moldova, pentru orice societate comercială: expirarea termenului stabilit pentru durata ei; atingerea scopului pentru care a fost constituită sau imposibilității atingerii lui; în baza hotărârii organului ei competent; hotărârea judecătorească, în cazurile prevăzute de art. 224 din Codul civil al RM; insolvabilitatea sau încetarea procesului de insolvabilitate în legătură cu insuficiența masei debitoare alte cauze prevăzute de lege sau de actul de constituire. Pe lângă aceste cauze comune, Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 consacră

și alte cauze de dizolvare specifice societății pe acțiuni. În context, de specificat că modul de dizolvare, obligatoriu este reglementat și în statutul societății pe acțiuni. În continuare, se menționează că potrivit art. 100 din Legea privind societățile pe acțiuni societatea poate fi supusă dizolvării forțate în temeiul hotărârii instanței de judecată, în baza cererii fondatorilor, acționarilor după caz, în cazurile în care aceasta:

a) nu a îndeplinit cerințele stabilite la art. 36 din Legea privind societățile pe acțiuni (Înregistrarea acțiunilor plasate la înființarea societății. Efectuarea primelor înscrieri în conturile și registrele Depozitarului central) ;

b) nu a asigurat mărimea minimă obligatorie a capitalului social sau nu a adoptat hotărârea de reorganizare sau dizolvare.

Este important a se reține că deși acționarul deținătorul valorilor mobiliare, este liber în dreptul de dispoziție – proprietate, totuși legea impune anumite restricții odată cu inițierea procedurii de dizolvare. Astfel, potrivit art. 98 din Legea nr. 1134/1997, tranzacțiile cu valorile mobiliare ale societății se suspendă de la data anunțării hotărârii privind dizolvarea societății. Urmare a lichidării societății, acționarii au dreptul la contravaloarea aporturilor efectuate la constituirea societății sau, în cazul majorării capitalului social, la partea ce li se cuvine din posibilul profit rămas nedistribuit. Comisia de lichidare sau lichidatorul, după ce s-a achitat cu creditorii societății, întocmește bilanțul de lichidare care se aprobă de adunarea generală a acționarilor [11]. Bunurile rămase, după achitarea cu creditorii societății pe acțiuni, se distribuie de către comisia de lichidare sau de către lichidator între acționari cu respectarea ordinii prevăzute la art. 99 din Legea privind societățile pe acțiuni.

În aceeași ordine de idei, se consemnează faptul că procedura de dizolvare a societăților pe acțiuni care desfășoară activitate bancară, este reglementată de legea specială, deși acest

fapt nu intervine asupra dreptului acționarului de a primi o parte din bunurile societății.

- *dreptul de preempțiune al acționarilor, art. 25 din Legea nr. 1134/1997.*

Din cuprinsul textului art. 25 din Legea privind societățile pe acțiuni se conchide că acționarul care deține acțiuni cu drept de vot sau alte valori mobiliare ale societății care pot fi convertite în acțiuni cu drept de vot are dreptul de preempțiune asupra acțiunilor cu drept de vot ce se plasează sau asupra altor valori mobiliare ale societății care pot fi convertite în acțiuni cu drept de vot. Dreptul de preempțiune al acționarului reprezintă dreptul acestuia de a cumpăra acțiuni suplimentare înainte ca acestea să fie oferite altor investitori.

Potrivit art. 1144 din Codul civil al RM, dreptul de preempțiune nu este transmisibil și nu trece prin succesiune dacă legea sau contractul dintre persoana obligată și titularul dreptului de preempțiune nu prevede altfel. Ca urmare, acționarii își exercită dreptul de preferință proporțional cu participarea la capitalul social, adică procentual. Procentul de capital social existent se va aplica titlurilor de participare nou-emise, astfel încât acestea vor fi împărțite și oferite spre subscriere asociațiilor existenți în funcție de procentul fiecăruia.[12] Modul de exercitare a acestui drept este stabilit de statutul societății și/sau de hotărârea adunării generale a acționarilor privind emisiunea valorilor mobiliare, și/sau de prospectul ofertei publice, astfel încât acționarilor să le fie oferită posibilitatea de a se subscrie la valorile mobiliare din emisiunea suplimentară proporțional cotei din capitalul social, reprezentată de valorile mobiliare deținute de către aceștia la data subscrierii acțiunilor.[13] Potrivit prevederilor Legii privind societățile pe acțiuni, dreptul de preempțiune al acționarilor nu poate fi limitat sau retras. În același timp, acționarul are dreptul să renunțe, parțial sau total, la dreptul său de preempțiune și/sau să ceseze acest drept altor acționari sau altor persoane, dacă

acest drept este prevăzut de statutul societății și/sau de hotărârea privind emisiunea valorilor mobiliare. Realizarea dreptului de preempțiune poate avea loc cu respectarea ordinii stabilite. Astfel, în cazul în care societatea a emis mai multe clase de valori mobiliare, dreptul de preempțiune va fi acordat, în primul rând, deținătorilor de valori mobiliare de clasa care se plasează și numai după expirarea termenului de realizare a acestui drept – deținătorilor de valori mobiliare de alte clase.[14] Concluzionând, asupra beneficiilor dreptului de preempțiune, se evidențiază importanța prin protejarea intereselor acționarilor existenți, permițându-le să-și mențină proporția de participație în societate și să evite diluarea investiției lor.

Drepturile nepatrimoniale ale acționarilor în Republica Moldova se referă la drepturile care nu au o valoare economică directă, dar care sunt esențiale pentru protejarea intereselor și demnității acționarilor în cadrul societății. Din categoria drepturilor nepatrimoniale ale acționarilor se identifică următoarele:

- *dreptul la vot* al acționarului se referă la capacitatea acestuia de a participa la deciziile importante ale unei societăți prin exercitarea votului în cadrul adunărilor generale ale acționarilor. Acest drept este esențial pentru democrația corporativă, permițând acționarilor să influențeze direcția și managementul companiei. Acest drept este esențial în structura de guvernanță a societăților pe acțiuni și include următoarele aspecte:

1. Participarea la adunările generale lit. a) alin. (1) art. 21 Legea nr. 1134/1997: Acționarii au dreptul de a participa la adunările generale ale acționarilor, unde se discută și se decid aspecte importante, precum alegerea administratorilor, aprobarea situațiilor financiare, distribuirea dividendelor și modificarea actului constitutiv.

2. Dreptul de vot: fiecare acționar are dreptul să voteze, de obicei proporțional cu numă-

rul de acțiuni pe care le deține. Votul poate fi exercitat în persoană sau prin procură.

3. Drepturi de informare: acționarii au dreptul să fie informați cu privire la activitățile companiei, să primească informații relevante înainte de adunările generale și să consulte documentele companiei.

4. Decizii importante: anumite decizii majore, cum ar fi fuziunile sau divizările, pot necesita o aprobare de o majoritate calificată a voturilor acționarilor.

Dreptul la vot și dreptul de a fi ales se atribuie la categoria drepturilor nepatrimoniale ale persoanei fizice și sunt chiar consfințite în prevederile art. 38 din Constituția Republicii Moldova. Teoria dreptului civil constată că dreptul personal nepatrimonial este un drept subiectiv al persoanei, nu are conținut economic, este indispensabil legat de persoană și apare în legătură cu reglementarea de către normele dreptului civil a relațiilor personale nepatrimoniale. [15] Prin urmare, și în cazul dreptului la vot al acționarilor acesta este un drept absolut, pentru că titularul lui poate avea o anumită conduită, fără a avea nevoie de concursul unui terț pentru exercitarea acestuia, și este un drept nepatrimonial, deoarece conținutul dreptului nu poate fi exprimat în bani. Doctrina franceză modernă califică dreptul de a participa la luarea deciziilor în cadrul societății ca un drept intangibil, alături de dreptul de a dispune de acțiuni. Drepturile respective, comparate cu drepturile omului de care beneficiază persoanele fizice, nu pot fi restrânse sau suprimate de către alți acționari, spre deosebire de drepturile numite ”derivate”, cum este dreptul la dividende, al căror conținut concret este fixat de către adunarea generală a acționarilor. [16] Dreptul la vot este acel drept în temeiul căruia un acționar își exprimă poziția în adunarea generală asupra problemelor supuse dezbaterii. Votul este un drept nepatrimonial, însă nu mai puțin important decât oricare alt drept patrimonial, mai ales că exercițiul unui drept patrimonial implacabil este influențat de

exercițiul dreptului la vot. Votul acționarilor este un drept opțional și necenzurabil, neputând face obiectul unei acțiuni în justiție, cu excepția interdicțiilor de a vota. [17] Astfel spus, acționarul votează cum vrea, dacă vrea, fără a fi obligat să motiveze în vreun fel modul cum a votat. Cât privește exercitarea de către acționari a dreptului de vot, art. 60 din Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 prevede că la adunarea generală a acționarilor aceștia își pot exprima votul deschis sau secret. În cazul adunărilor generale ținute prin corespondență sau în formă mixtă votul va fi numai deschis. La adunarea generală a acționarilor votarea se face după principiul ”o acțiune cu drept de vot – un vot”, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Dreptul la vot, conferit de acțiunea cu drept de vot, nu poate fi limitat decât în condițiile prevăzute de lege. În cazul în care dreptul de vot se suspendă/limitează în temeiul legislației în vigoare sau prin decizie a instanței de judecată, acțiunile la care dreptul de vot este suspendat/limitat nu se exclud din calcul la convocarea adunării generale a acționarilor. Aceste acțiuni, după caz, nu participă la adoptarea hotărârilor privind chestiunile incluse în ordinea de zi a adunării generale a acționarilor. Acționarul care deține acțiuni cu drept de vot poate vota ori ”pentru”, ori ”contra” pe marginea chestiunilor supuse votului în cadrul adunării generale a acționarilor. Acționarul are dreptul să voteze numai cu acel număr de acțiuni care nu depășește limita stabilită de Legea privind societățile pe acțiuni, Legea pieței de capital sau altă legislație aplicabilă în vigoare. În cazul în care acționarul a votat împotriva hotărârii luate de către majoritatea acționarilor în cadrul adunării generale a acționarilor, el are dreptul să-și exprime opinia separată, care se va anexa la procesul-verbal al adunării generale sau se va reflecta în conținutul acestuia. Complementar celor relatate, dreptul de a participa la adunarea generală îl au și acționarii, chiar dacă din anumite motive legea le interzice participarea la deliberări și luarea

deciziilor. În acest sens, acționarul care deține acțiuni care nu dau dreptul la vot poate participa la discutarea chestiunilor de pe ordinea de zi a adunării generale.

Alin. (3) art. 21 din Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 prevede că acționarii deținători de acțiuni care nu dau dreptul la vot obțin acest drept la adunarea generală a acționarilor când se iau hotărâri asupra unor chestiuni sau asupra tuturor chestiunilor de pe ordinea de zi în cazurile prevăzute de prezenta lege sau de statutul societății.

- să ia cunoștință de materialele pentru ordinea de zi a adunării generale a acționarilor, lit. b) art. 21.

Dreptul la informare este un drept esențial în vederea formării unei opinii cu privire la problemele ce se află pe ordinea de zi a adunărilor generale unde acționarii votează, în lipsa acestuia aceștia nefiind în măsură să acorde un vot pertinent [18]. Potrivit prevederilor Legii privind societățile pe acțiuni, adunarea generală a acționarilor se ține cu prezența acționarilor, prin corespondență sau sub formă mixtă. Informația despre ținerea adunării generale a acționarilor, în cazul entităților de interes public, se publică pe pagina web a societății și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, dacă hotărârea adunării generale a acționarilor sau statutul societății nu prevede alt organ de presă. În cazul societăților care nu sunt entități de interes public, informația despre ținerea adunării generale a acționarilor: (1) se expediază fiecărui acționar, reprezentantului lui legal sau custodelui acțiunilor sub formă de aviz, pe adresa poștală sau electronică ori la numărul de fax indicate în registrul acționarilor; (2) se publică în organul de presă prevăzut de statutul societății. Termenul de expediere a avizelor fiecărui acționar și de publicare a informației despre ținerea adunării generale, de regulă, se stabilește în statutul societății, însă, în conformitate cu Legea privind societățile pe acțiuni, nu poate fi mai devreme de data

luării deciziei de convocare a adunării generale ordinare și mai târziu de 30 de zile înainte de ținerea adunării generale ordinare, iar în cazul adunării extraordinare a acționarilor – nu mai devreme de data adoptării deciziei privind convocarea și nu mai târziu de 15 zile calendaristice înainte de ținerea acesteia. În aceste termene, societatea va îndeplini cerințele de informare despre convocarea adunării generale a acționarilor. Aducând la cunoștința acționarilor informația despre ținerea adunării generale a acționarilor sau adunării extraordinare, societatea, respectând prevederile art. 55 din Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997, va acorda acționarilor posibilitatea de a se familiariza cu toate materialele de pe ordinea de zi a adunării generale a acționarilor, cu cel puțin 10 zile înainte de ținerea acesteia, prin afișare și/sau punerea acestora la un loc accesibil, cu desemnarea unei persoane responsabile pentru dezvoltarea informației date, precum și în orice alt mod stabilit în statutul societății. În ziua ținerii adunării generale, materialele pentru ordinea de zi se vor expune la locul ținerii adunării generale, până la încheierea acesteia. De asemenea, dacă există o hotărâre a adunării generale a acționarilor, materialele de pe ordinea de zi pot fi expediate fiecărui acționar sau reprezentantului lui legal, sau custodelui acțiunilor. La cererea oricărui acționar, societatea îi va prezenta, în termen de o zi, copii ale acestor materiale.

- dreptul la informare - să ia cunoștință și să facă copii de pe documentele societății, lit. c) art. 21;

Acest drept, este un aspect fundamental al guvernantei corporative și se referă la dreptul acționarilor de a primi informații relevante despre companie. Acest drept include mai multe elemente importante:

1. Acces la documente: Acționarii au dreptul de a consulta documentele societății, cum ar fi bilanțurile financiare, rapoartele de audit, actul constitutiv și deciziile adunărilor generale.

2. Informații înainte de adunările generale: Societățile trebuie să furnizeze informații complete și relevante înainte de adunările generale, pentru a permite acționarilor să ia decizii informate. Acest lucru include ordinea de zi, proiectele de hotărâri și alte informații necesare.

3. Raportări periodice: Companiile sunt obligate să publice rapoarte financiare periodice (trimestriale, semestriale, anuale), care oferă detalii despre performanța financiară și activitățile lor.

4. Transparența deciziilor: Acționarii au dreptul să fie informați cu privire la deciziile majore ale managementului și la impactul acestora asupra companiei.

5. Drepturi de solicitare a informațiilor suplimentare: Acționarii pot solicita informații suplimentare cu privire la anumite aspecte ale activității companiei, în conformitate cu legislația în vigoare.

După cum am mai menționat, acționarii au dreptul de a fi informați asupra desfășurării activității societății pe acțiuni. Doctrina românească atribuie acestui drept denumirea de drept de control, or dreptul de control este necesar pentru ca acționarii să cunoască situația reală a societății, ca orice investitor care se preocupă de starea investiției sale. Astfel, administratorii societății și organul executiv ale societății sunt obligați să pună la dispoziția acționarilor informația solicitată, în termenele prevăzute de lege sau de documentele constitutive ale societății. De asemenea, acționarii au dreptul să sesizeze Consiliul societății sau Comisia de cenzori cu privire la opiniile lor în urma analizei documentelor puse la dispoziție, precum și a operațiunilor din gestiunea societății pe acțiuni. În afară de obligația de a informa acționarii sub toate aspectele privind activitatea societății, Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 mai prevede că societatea va asigura păstrarea, conform cerințelor Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhi-

vistic al Republicii Moldova, a documentelor prevăzute de actele normative în vigoare, la sediul societății sau în alt loc indicat în statutul societății, precum și accesul deținătorilor acționarilor societății la aceste documente. În concluzie, Dreptul la informare contribuie la protejarea intereselor acționarilor și la promovarea unei guvernante corporative sănătoase.

În contextul celor expuse mai sus, remarcăm că, pe lângă drepturile fundamentale ale acționarilor enumerate mai sus, Legea privind societățile pe acțiuni conține reglementări privitoare la drepturile suplimentare ale unor categorii speciale de acționari, cum ar fi: (1) acționarii care dețin cel puțin 5% din acțiunile cu drept de vot ale societății, pe lângă drepturile prevăzute de Lege, mai beneficiază de dreptul în conformitate cu alte acte normative și statutul societății de a introduce chestiuni pe ordinea de zi a adunării generale anuale a acționarilor; de a propune candidați pentru membrii consiliului societății și a comisiei de cenzori; de a cere convocarea ședinței extraordinare a consiliului societății; (2) acționarii care dețin cel puțin 10% din acțiunile cu drept de vot ale societății, pe lângă drepturile enunțate mai sus, de asemenea au dreptul: să ceară stabilirea costului plasării acțiunilor societății, în temeiul raportului societății de audit sau al altei organizații specializate ce nu este persoană afiliată societății; să ceară efectuarea de controale extraordinare ale activității economico-financiare a societății; să adreseze instanței judecătorești, în numele societății, fără împuterniciri speciale, cerere de reparare a prejudiciului cauzat societății de persoanele cu funcții de răspundere în urma încălcării intenționate sau grave de către acestea a prevederilor legislației în vigoare; (3) acționarii care dețin cel puțin 25% din acțiunile cu drept de vot ale societății, pe lângă drepturile prevăzute mai sus, au de asemenea dreptul să ceară convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor în modul stabilit de legislație și statutul societății. Totodată actele

constitutive ale societății, pe lângă drepturile enumerate mai sus pot acorda acționarilor și alte drepturi suplimentare. Este de menționat că, teze similare privind drepturile acționarilor se regăsesc și în hotărârea cu privire la aprobarea Codului de guvernare corporativă nr. 67/10 în 24.12.2015, aprobată de Comisia Națională a Pieței Financiare. Reținem că, pentru asigurarea exercitării drepturilor, acționarii sunt în drept, în temeiul mandatului sau contractului, să delege exercitarea acestora reprezentanților sau custodelui acțiunilor. Acționarii sunt în drept oricând să înlocuiască reprezentantul sau custodele acțiunilor sau să retragă împuternicirile acestora. [19] În condițiile legii, nu pot fi reprezentanți ai acționarilor persoanele cu funcții de răspundere ale societății, exceptând membrii consiliului de administrare. În cazul societăților pe acțiuni, în care statul deține calitatea de acționar, reprezentantul acționarului poate fi în număr de o persoană. Împuternicirile reprezentantului sunt prevăzute în Hotărârea Guvernului RM nr. 1053/2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale. Prevederile date sunt obligatorii pentru autoritățile administrației publice centrale, care exercită atribuții de administrare a proprietății publice în societățile comerciale cu cotă de participare a statului. În consecutivitatea celor expuse, pornind de la definiția societății pe acțiuni, ca fiind una dintre persoanele juridice colective de drepturi și obligații, putem afirma utilitatea acestei societăți, prin faptul oferirii persoanelor unui cadru prin intermediul căruia se pot asocia și pot desfășura activități economice comune, susținându-se reciproc și păstrându-și în același timp individualitatea contribuției, a retribuției și a pierderilor ce le vor suporta în cazul eșuării activității societății. Cu toate acestea, societatea pe acțiuni se desprinde din cadrul general al societăților comerciale prin elemente distincte cum ar fi: anonimatul asociaților subsciori, capitalul social și rolul acționarilor în administrarea societății. Atunci

când vorbim despre drepturile acționarilor este important să reținem că acestea sunt uniforme pentru toți deținătorii de acțiuni, dar totuși cu anumite derogări, ținându-se cont de numărul de acțiuni deținute de fiecare acționar în parte sau grup de acționari.

Novățonal este că, la nivel internațional Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică tinde spre asigurarea drepturilor acționarilor și respectarea acestora, precum și tratamentul echitabil al tuturor acționarilor, inclusiv a celor minoritari și străini. Codul de guvernare corporativă, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, stabilește imperativ că guvernarea corporativă a unei societăți pe acțiuni trebuie să asigure un tratament echitabil acționarilor minoritari și celor străini, toți acționarii trebuie să aibă egala oportunitate de a-și apăra drepturile și interesele violate. Ținând cont de principiile impuse de guvernarea corporativă, precum și de tendința Republicii Moldova de a ajusta legislația națională *acquis-ului european*, în legislația națională identificăm drepturile acționarilor, reglementate de Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 și de Hotărârea cu privire la aprobarea Codului de guvernare corporativă nr. 67/10 din 24.12.2015, aprobată de către Comisia Națională a Pieței Financiare. Felul în care este tratată problematica privind garanțiile drepturilor oferite acționarilor ordinari și acționarilor preferențiali, ne permite să concluzionăm că, aceasta conduce la crearea unui echilibru de funcționare și gestionare a societății, iar în unele cazuri, abuzând de aceste drepturi, pot conduce la blocaje în procesul de adoptare a deciziilor de către adunarea generală.

Concluzii

Rezumând asupra celor expuse mai sus, deducem că, societățile pe acțiuni reprezintă persoanele juridice, ca subiect colectiv de drepturi și obligații, care oferă persoanelor un

cadru favorabil prin intermediul căruia se pot asocia și pot desfășura activități economice comune, susținându-se reciproc și păstrându-și în același timp individualitatea contribuției, a retribuției și a pierderilor ce le vor suporta în cazul eșuării activității societății. Atunci când vorbim despre drepturile acționarilor este important să reținem că acestea sunt uniforme pentru toți deținătorii de acțiuni, dar totuși cu anumite derogări, ținându-se cont de numărul de acțiuni deținute de fiecare acționar în parte sau grup de acționari. La nivel internațional Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică tinde spre asigurarea drepturilor acționarilor și respectarea acestora, precum și tratamentul echitabil al tuturor acționarilor, inclusiv a celor minoritari și străini. Codul de guvernare corporativă, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, stabilește imperativ că guvernarea corporativă a unei societăți pe acțiuni trebuie să asigure un tratament echitabil acționarilor minoritari și celor străini, toți acționarii trebuie să aibă egala oportunitate de a-și apăra drepturile și interesele violate.

Ținând cont de principiile impuse de guvernarea corporativă, precum și de tendința Republicii Moldova de a ajusta legislația națională *acquis-ului european*, în legislația națională identificăm drepturile acționarilor, reglementate de Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 și de Hotărârea cu privire la aprobarea Codului de guvernare corporativă nr. 67/10 din 24.12.2015, aprobată de către Comisia Națională a Pieței Financiare.

Felul în care este tratată problematica privind garanțiile drepturilor oferite acționarilor ordinari și acționarilor preferențiali, ne permite să concluzionăm că, aceasta conduce la crearea unui echilibru de funcționare și gestionare a societății, iar în unele cazuri, abuzând de aceste drepturi, pot conduce la blocaje în procesul de adoptare a deciziilor de către adunarea generală.

Referințe bibliografice

1. BODU, S. *Dicționar explicative de termeni de drept societar*. Editura Universul Juridic, București, 2016.
2. STÂRC-MECLEJAN, F. *Votul asociaților în societățile comerciale*. Editura C.H. Beck, București, 2011.
3. PERPELEA, M., MIHALCEA, A., PERPELEA, O. *Guvernarea corporativă. Bune practici și strategii pentru creșterea performanței organizatiionale*. Editura Tritonic, București, 2016, 96 p.
4. <http://www.oecd.org/corporate/ca/corporate-governanceprinciples/31557724.pdf>, vizualizat la 20.04.2020.
5. GHERGHINA, Ștefan C. *Guvernarea corporativă și valoarea întreprinderii*. Editura ASE, București, 2017, 86 p.
6. COSTIN, Mircea N., COSTIN, Călin M. *Dicționar de dreptul afacerilor*. Editura Hamangiu, București, 2012, 594 p.
7. SĂULEANU, L. *Societățile comerciale. Adunările generale ale acționarilor*. Editura Hamangiu, București, 2008.
8. MIFF, A., CIPRIAN, P., OPREA, A. *Dreptul afacerilor*. Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2009, 296 p.
9. CALAFUS, S., JURCĂ, C., CĂZĂNEL, M., BUDAȘ D. *Drept Comercial, curs universitar*, Editura ADCO, 2003, 246 p.
10. STANCIU, D. Cârpenaru, *Tratat de drept comercial român*. Editura Universul Juridic, București, 2014, 310 p.
11. DUȚESCU, Cr. *Drepturile acționarilor*. Editura C.H. Beck, București, 2007, 415 p.
12. DUȚESCU, Cr. *Contractul de vânzare-cumpărare de acțiuni*. Editura C.H. Beck, București, 2012, 344 p.
13. DUȚESCU, Cr. *Manipularea pieței de capital*. Editura C.H. Beck, București, 2008, 86 p.
14. CÂRPENARU, Stanciu D., DAVID, S., PREDOIU, C., PIPERA, Gh. *Societățile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*. Editura C.H. Beck, București, 2009, 781 p.
15. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Ed. Tipografia Centrală, Chișinău, 2004, 125 p.
16. IVANOV, E. *Patrimoniul societăților comerciale*. Ed. Hamangiu, București, 2008, 117 p.

17. DOMINTE, Nicoleta R. *Organizarea și funcționarea societăților comerciale*. Editura C.H. Beck, București, 2009, 254 p.

18. CATANĂ, Radu N. *Dreptul societăților comerciale. Probleme actuale privind societățile pe acțiuni. Democrația acționarială*. Editura Sfera Juridică, Cluj Napoca, 2007, 111 p.

19. POPA, C. Obligația legală de abținere de la deliberări în cazul în care există un interes contrar aceluia al societății și sancțiunea aplicabilă. În: *Revista de drept comercial*, nr.5/2003.

20. BODUL, S. *Tratat de drept societatar*. Editura Rosetti International, București, 2014, 484 p.

21. Codul Civil al Republicii Moldova

22. Legea privind societățile pe acțiuni nr.1134/1997, republicată în temeiul Legii nr.

163- XVI din 13 iulie 2007, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 142-143, art.593

23. Legea privind piața de capital nr. 171/2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. Nr. 193-197 din 14.09.2012

24. Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare nr. 192/1998, publicată în Monitorul Oficial Nr. 22-23 art. 91 din 04.03.1999

25. HG RM nr.1053/2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale, publicat în Monitorul Oficial Nr. 226 art. 1166 din 12.11.2010;

26. Hotărârea cu privire la aprobarea Codului de guvernanță corporativă nr. 67/10 din 24.12.2015, publicat în Monitorul Oficial Nr. 108-112 art. 435 din 30.03.2018.